

BOEKBEoordelingen

JOSEPH MAJALU, *La Révolution de l'Enseignement*, Robert Laffont, 6, place Saint Sulpice, Paris VI e, 245 p.

Er is „dank zij het gezag van de heersende macht en de stabiliteit van het regeringsbeleid”, zoals Majault zegt, in Frankrijk een radicale onderwijshervorming aan de gang. Zo iets voltrekt zich, gelijk wij ook in Nederland ervaren, niet zonder onrust: de leraren weten niet, waar ze aan toe zijn, en de ouders zijn de weg in het stelsel van scholen kwijt geraakt. Dit boek is ter voorlichting geschreven. Het bestaat uit drie delen: een tekening van de radicale veranderingen, die zich in het cultuurpatroon voltrekken en de consequenties ervan voor het schoolwezen; een beschrijving van de nieuwe onderwijsorganisatie; een aantal bijlagen met verordeningen, statistische gegevens en een bibliografie.

Het boek is voortreffelijk geschreven, zoals men mag verwachten van een auteur, die een aantal romans en essays op zijn naam heeft staan. Het culturele deel is goed maar niet verschillend van vele soortgelijke exposés. Het onderwijsdeel geeft voortreffelijke informatie. Vergelijking met wat elders gaande is ontbreekt niet.

De gegevens in de bijlagen zijn elders niet steeds gemakkelijk te vinden; het is nuttig dat ze hier voorkomen. Indien er omtrent dit welverzorgde boek iets zou zijn op te merken dan ware het dat de relatie tussen de veranderende menselijke situatie en de onderwijshervorming – dus tussen de delen 1 en 2 – te weinig tot haar recht komt. Ik zou mij kunnen voorstellen dat degenen, voor wie dit boek is bestemd, nu toch nog zouden vragen: waarom grijpt de regering in op de wijze, zoals zij het doet. Er ware uit officiële teksten voldoende materiaal te putten geweest voor het vinden van het antwoord.

PH. J. I.

KARL MARTIN BOLTE, *Deutsche Gesellschaft im Wandel*, C. W. Leske Verlag, Opladen 1966, 361 S.

Dit is een compendium, waarin de huidige inzichten omtrent de maatschappelijke ontwikkeling in systematische orde bijeengebracht en, waar mogelijk, met statistische gegevens toegelicht zijn. Het werk bestaat uit vijf delen: 1. *Der gesellschaftliche Aspekt menschlicher Existenz*, waarin een aantal sociologische begrippen wordt toegelicht; 2. *die gesellschaftliche Situation der Gegenwart*, een algemeen cultuurkritisch overzicht; 3. *Struktur und Entwicklung der Bevölkerung*, waarin demografisch materiaal is bijeengebracht; 4. *Grossstadt und Dorf als Typen der Gemeinde*; waarin de genoemde samenlevingsvormen geanalyseerd worden en 5. *Soziale Schichtung*, over de sociale gelaagdheid en haar veranderingen, een terrein, waarop de auteur onderzoek gedaan heeft. Er zijn veel literatuurgegevens.

Het boek heeft een bruikbaar register. De auteur heeft bij de samenstelling van zijn werk van drie medewerkers hulp genoten.

Ik kan mij goed voorstellen, dat docenten in de maatschappijleer en verwante vakken en aankomende studenten in de sociale wetenschappen van dit werk gebruik zullen kunnen maken. Men kan er heel wat in naslaan.

Een tweede deel is in voorbereiding.

PH. J. I.

ALOIS SCHARDT u. MANFRED BRAUNEISER, *Zwischenbilanz der Bildungspolitik*, Ehrenwirth Verlag, München 1967, 318 S.

Radio-voordrachten met uitvoerige documentatie. Drie onderwerpen kregen de bijzondere aandacht: de situatie van de dorpschool, de hervorming der gymnasia en de reorganisatie der universiteiten. Ik stel aan een boek andere eisen dan aan een serie radiovoordrachten. Het incidentele en impressionistische, dat bij de laatste aanvaardbaar is en door de tussenkomst van de menselijke stem als levensecht wordt beleefd, wordt in publicatievorm als een gemis aan systematiek en hinderlijke onvolledigheid ervaren. De beschouwingen, waarmede de auteurs de voordrachten inleiden, verhelpen het euvel onvoldoende. Dit alles neemt niet weg dat er in dit boek velerlei interessante gegevens staan bv. over de nieuwe universiteiten.

PH. J. I.

THEODOR BALLAUF u. HUBERT HETTWER, *Begabungsförderung und Schule*, Wissenschaftliche Buchgesellschaft, Darmstadt 1967, 408 S.

In dit werk is een reeks herdrukken opgenomen van artikelen over begaafdheid en school. Voorop gaat daarbij William Stern's in 1916 verschenen opstel over *Psychologische Begabungsforschung und Begabungsdiagnose*. Daarna volgen studies, die de verdere ontwikkeling van het denken over dit onderwerp gemarkeerd hebben. Ze zijn alle volledig, dus niet in uittreksel, zoals in de meeste Amerikaanse *readers*, afgedrukt. Ook enkele in Duits verschenen studies van buitenlandse herkomst zijn hier opgenomen o.a. Mededeling 68 van het Nutsseminarium. De uitgave lijkt mij bijzonder nuttig, want het meeste van dit werk zou slechts met moeite te vinden en te krijgen zijn.

PH. J. I.

RUTH LANDES, *Culture in American Education*, John Wiley and Sons Ltd., Glenhouse, Stag Place, London W/C 1, 330 p.

De bevolking van de Amerikaanse staat California heeft in de periode van 1950-1960 een enorme groei doorgemaakt, die zich daarna nog heeft voortgezet, en waardoor mensen van sterk uiteenlopende sociale en etnische herkomst, zoals Mexicanen, Mexikaanse Amerikanen, Negers, arme blanken, Chinezen, Filippino's en andere Oosterlingen, dicht bijeen zijn gebracht. Dit, gecombineerd met de beslissing van het Hooggerechtshof van

1954, waarbij de segregatie in het onderwijs onwettig werd verklaard, heeft de onderwijzers voor grote problemen geplaatst. Het bestuur van de Claremont Graduate School heeft een antropoloog te hulp geroepen om hen de, uit deze menging van volksdelen voortkomende, maatschappelijke verwickelingen te leren begrijpen en hun beleid in de school dienovereenkomstig in te richten.

Deze deskundige was Ruth Landes, een leerlinge van Franz Boas en Ruth Benedict. Zij vertelt in dit boek van haar ervaringen, die zich over vele openbare scholen en een opleiding voor sociaal werk hebben uitgestrekt. Het is een door en door levend werk geworden, waarin zij laat zien hoe verschillende culturen in de school en in het sociale werk op elkaar botsen, welke moeilijkheden er voor de onderwijzers en sociale werkers uit voortkomen en op welke wijze zij getracht heeft om de betrokkenen het begrip voor de uiteenlopende cultuurpatronen bewust te maken. De suggestie, die van dit boek uitgaat, is dat een voorlichting als de onderhavige een belangrijke bijdrage kan leveren tot verlichting van de spanningen, die als gevolg van cultuurverschillen tussen de onderwijzers en sociale werkers ener-, en leerlingen, ouders en cliënten anderzijds telkens weer ontstaan. Juist nu het negervraagstuk met al zijn complicaties zich in de Verenigde Staten weer zo nadrukkelijk aan de orde stelt, zou men, dit boek gelezen hebbende, kunnen veronderstellen dat anthropologisch geschoolde consultants in de scholen en daarbuiten tot onderling begrip der betrokkenen zouden kunnen bijdragen. Het lijkt mij trouwens juist, wat de auteur in haar voorwoord opmerkt: „the principles embodied in the program” (d.i. het programma van voorlichting en bewustmaking, dat zij in California toepaste), „and the practical recommendations that resulted can be applied anywhere”. Dus ook waar in Nederland in de scholen misverstanden opkomen tussen leerkrachten, ouders en leerkrachten, die door beter begrip voor elkaars maatschappelijke achtergrond en de daarmee samenhangende leef- en denkwijze zouden kunnen worden vermeden of weggenomen.

Ik vind dit een stimulerend boek.

PH. J. I.

C. WOLFGANG MÜLLER, *Jugend, Quelle und Meyer, Heidelberg 1967, 87 S.*
 JOHANNES SCHWERDTFEGER, *Arbeit, Beruf, Betrieb, Quelle und Meyer, Heidelberg 1967, 74 S.*

Dit zijn de delen IV en IX van een serie van tien, getiteld *Gesellschaft und Erziehung* onder redactie van Carl-Ludwig Furck, Dietrich Goldschmidt en Ingeborg Röbbelen. Het doel van de serie is om, door middel van literatuurbesprekingen, een oriëntatie te geven in de pedagogisch belangrijke gebieden van de empirische sociologie. Aanvankelijk was het de bedoeling speciaal over de litteratuur in de Duitse taal te berichten en geschriften in andere talen uitsluitend te vermelden voor zover dit ter informatie over de stand van het internationale onderzoek nodig was. Bij enkele onderdelen van de serie maakte gemis aan Duitse onderzoekingen een meer intensieve bewerking van buitenlandse litteratuur nodig.

Het is bij uitstek nuttig dat deze informatie beschikbaar komt. De beide, thans verschenen boekjes zijn voorbeeldig. Ze geven, systematisch goed doordachte overzichten van de stand der wetenschap op de in de titels genoemde terreinen.

Het buitenlandse materiaal, dat in de bespreking werd betrokken, is vrijwel uitsluitend Engels en Amerikaans.

PH. J. I.

ROBERT ULICH, *Education in Western Culture*, Harcourt Brace and World Inc., New York, Chicago, Burlingame 1965, 136 p.

Robert Ulich, oud-hoogleraar van de Harvard University, is een gezaghebbend schrijver op het stuk van de geschiedenis van onderwijs en opvoeding. Van zijn hand verschenen o.a. de *History of Educational Thought* en de bloemlezing *Three Thousand Years of Educational Wisdom*. Met zijn *The Education of Nations* begaf hij zich op het terrein der vergelijkende opvoedkunde. Ook dit werk geeft blijk van een diepgaande historische oriëntatie. Het geschrift, dat ik hier aankondig, is een beknopte schets van de geschiedenis der opvoeding. Het is een inleiding voor toekomstige onderwijzers en leraren. Slechts na een leven van studie kan een geleerde een overzicht schrijven, zoals hier voor ons ligt, waarin met een superieure beheersing van het onderwerp door een kaleidoskopisch gebeuren grote lijnen worden getrokken, en belangrijke denkers hun plaats krijgen in een zinvol verband. Ulich kijkt, zoals ook uit zijn *The Education of Nations* bleek, met zorg naar de geestelijke ontwikkeling van deze tijd. Opvoeding en onderwijs dreigen op te gaan in „training, schooling and information-gathering”. Het besef van waarden gaat verloren; er ontbreekt „an inner center from which one can see things in proper perspective” en kan plaats in het verband van de cultuur, waarin zij zich voltrekken (p. 114). Onze wereld dreigt zich in een mager pragmatisme te verlopen. Dit boek eindigt dan ook met een vraagteken betreffende de toekomst. Des te opmerkelijker dat Ulich kort vóór dat einde getuigt van positieve elementen in de recente tijd. Met name noemt hij de ontwikkeling van de psychologie, die „passes beyond the descriptive toward the existential stage of investigation” (p. 129) en de filosofische anthropologie, waarin hij een poging „to develop an authentic religious view of life” ontwaart, een visie, die losstaat van de traditionele vormen van de godsdienst. „The old polarity of formal piety and atheism has become obsolete” (p. 130). Het is van belang om naar deze auteur te luisteren.

PH. J. I.

ALOIS SCHARDT UND MANFRED BRAUNEISER, Herausgeber, *Kulturpolitik in Europa*, Ehrenwirth Verlag, München 1966, 190 S.

In dit werk zijn met inleidingen van de genoemde medewerkers van de Beierse radio een aantal voordrachten gepubliceerd, die zij voor deze radio hebben doen houden. B. G. de L'Ain bespreekt het Franse onderwijs,

D. C. Thomas het Engelse, Toni Kienlechner het Italiaanse en B. von Mutius nam het Scandinavische en het Nederlandse voor zijn rekening. Er volgen schema's van de schoolorganisatie en documentatie, waarbij voor Nederland een excerpt uit de Mammoetwet voorkomt. Popularisatie van wetenschappelijke gegevens is slechts vertrouwd in handen van personen, die hun onderwerp door en door beheersen. Daarbij komt in het onderhavige geval nog de eis dat de popularisatoren in staat moeten zijn om hun gegevens voor hoorders en nu ook lezers in een andere cultuursituatie duidelijk te maken. Aan deze eisen is hier slechts partieel voldaan. In het opstel van Thomas het meest, in dat van Von Mutius over Nederland het minst. Dat neemt niet weg dat er in de diverse bijdragen interessante gegevens voorkomen. De titel is onjuist. *Kulturpolitik* is een omvangrijker begrip dan onderwijspolitiek en alleen de laatste komt aan bod.

PH. J. I.

„Kort en Goed”. Een literaire uitgave van compacte deeltjes over auteurs en hun werk van de uitgevers Querido te Amsterdam en Wolters te Groningen. Prijs per stuk f 2,25.

In een originele en aesthetisch zeer verzorgde vorm gaan beide uitgevers gezamenlijk onder redactie van drs. R. Nieuwenhuys, een aantal boekjes aanbieden, tegen een bescheiden prijs, over nederlandse auteurs en hun werk.

In deze reeks zijn reeds verschenen:

Menno ter Braak: „Het verraad der vlaggen”.

ingeleid door H. van Galen Last.

Simon Carmiggelt: „Maatschappelijk Verkeer”.

ingeleid door Kees Fens.

Louis Couperus: „Over anderen”.

ingeleid door R. Nieuwenhuys.

Maria Dermoût: „Zo luidt het verhaal”.

ingeleid door R. Nieuwenhuys.

Pieter Langendijk: „Arlequin actionist”.

ingeleid door R. Nieuwenhuys.

Multatuli: „Schrijven in tussenzinnen”.

ingeleid door R. Nieuwenhuys.

J. Slauerhoff: „Het eind van het lied”.

ingeleid door A. L. Sötemann.

Op deskundige wijze wordt het werk van een auteur besproken. Voorts worden over de schrijvers/schrijfster beknopte doch instructieve informaties verstrekt. Verder is een interessante keuze uit zijn/(haar) werk gedaan.

Mede door de typografische verzorging en indeling is deze reeks bijzonder aantrekkelijk. Gaarne wordt de uitgave: „Kort en Goed” aanbevolen en wel in het bijzonder voor leerlingen van Kweekscholen.

J.H.N.G.